

3. У процесі навчання обов'язково враховуйте індивідуальні особливості кожного учня, об'єднуйте в диференційовані підгрупи учнів з однаковим рівнем.

4. Вивчайте й враховуйте життєвий досвід учнів, їх інтереси, особливості розвитку.

5. Пояснюйте школярам, що кожна людина знайде своє місце в житті, якщо навчиться всьому, що необхідно для реалізації її життєвих планів.

Використана література :

1. Возрастная и педагогическая психология : учебник для студентов пед. ин-тов / В. В. Давыдов, Т. В. Драгунова, Л. Б. Ительсон и др. ; под ред. А. В. Петровского. – 2-ге изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1979. – С. 101-189.
2. *Денисенко Л. І.* Азбука домашнього господарювання: Навч. посіб. З трудового навчання для учнів 5-9 кл. загально освіт. шк., ліцеїв, гімназій. –К. : А.С.К., 2002 – С. 161-186.
3. Золотая энциклопедия хозяйюшки / сост. О. Домодедова. – Доецк : ПКФ “БАО”, 2001. – С. 56-80.
4. *Каченаускайте Лайма.* Рукоділля. – М. : ООО “Видавництво АСТ”; Д. : “Видавництво Сталкер”, 2003. – С. 215-267.
5. *Мульги А. Я.* Рукоделие в школе. – М. : “Просвещение”, 1971. – С. 69-117.
6. Програми з позашкільної освіти: науково-технічний напрям / О. В. Биковська, С. О. Лихота та ін. – К. : Грамота, – 2007 –Вип. 1– С. 256-281.
7. Основи прикладної творчості : навчальний посібник / укл. Л. М. Олексюк-Казо. –К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С. 166-189.
8. *Слісаренко Н. В.* Розвиток творчих здібностей учнів 5-9 класів на уроках обслуговуючої праці засобами ігрової діяльності.
9. *Столярова А. М.* В'язана іграшка. – М. : Культура и традиции, 2000. – 94 с.

Хоменко О. *Развитие ключевых возможностей в работе кружка “Вязания игрушки”.*

В статье рассматривается проблема использования вязаной игрушки в процессе воспитания и обучения, анализируется работа кружка “Вязаная игрушка”.

Ключевые слова: кружок, “вязаная игрушка”, учебная программа, проблема, воспитанники.

Homenko O. *Development of key possibilities in-process group of “Knitting of toy”.*

In the article the problem of the use of the knitted toy is examined in the process of education and teaching, work of group is analysed the “Knitted toy”.

Keywords: group, “knitted toy”, on-line tutorial, problem, pupils.

Чумак А. С., Лістрова Г. П.

Криворізький державний педагогічний університет

ФОРМУВАННЯ СТІЙКОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ДО РУЧНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОБРОБКИ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається проблема впливу ручної художньої обробки матеріалів на формування особистості та розвитку стійкого інтересу до обраної справи.

Ключові слова: ручна художня обробка матеріалів, гуртки, робота, стійкість.

Державна національна доктрина освіти, ставить вимогу до національного спрямування освіти, яка повинна бути тісно пов'язана з національною історією і народними традиціями, про збагачення культури українського народу і необхідності введення народних ремесел та залучення підростаючого покоління до витоків національної культури.

Звертаючи увагу на розвиток суспільства, доцільно наголосити, що трудова діяльність дітей починається в сім'ї. Народна педагогіка акумулювала в собі досвід трудового навчання та виховання підростаючого покоління, готуючи молодь до майбутньої праці, при цьому надаючи фах, за яким в майбутньому буде працювати молода людина. В своєму дослідженні Т. А. Стефановська наголошує, що: "...сім'я – інститут соціалізації особистості школяра" [3, с. 187].

Тому доля молоді залежить від попиту на ринку праці, відповідно до якого, підсвідомо, готує кожна сім'я свою дитину.

Загально відомо, що з давніх-давен суспільство засуджувало неробство, а праця вважалася першоосновою життя і матеріального забезпечення сім'ї. Дітей з раннього віку залучали до прекрасного, збуджуючи потяг до праці, як психологічно так морально. Досліджуючи залучення підростаючого покоління до прекрасного М. Г. Стельмахович звертає увагу на те, що: "... залучення підростаючого покоління до прекрасного починається дуже рано, з колискової пісні, любові, ніжності, людяності та добра, а також з дитячої іграшки" [2, с. 233].

Таким чином, ми маємо можливість дослідити потребу суспільства в ранньому залученні підростаючого покоління до розвитку особистості, впливу на неї ручної художньої обробки матеріалів та розвитку стійкого інтересу до обраної справи.

В своїй основі ручна художня обробка матеріалів спрямована не тільки на формування у дітей естетичного смаку та розуміння прекрасного, емоційних почуттів, любові до навколишнього середовища. Вона, перш за все, активізує думку, фантазію, розвиває здібності до трудової діяльності, творчості. Вона відповідає вимогам програм з трудового навчання, формує вміння необхідні в подальшому житті та практичній діяльності, розвиває певні вміння і навички при виконанні виробів декоративно-прикладного характеру та технічного спрямування, а головне розвиває стійкий інтерес до обраного фаху.

У своїх дослідженнях провідні педагоги-дослідники звертали увагу на зв'язок між функцією руки та розумовим розвитком особистості, розвитком фізичної та духовної сили. Працелюбство – це сфера емоційного життя дитини. Дитина працює тоді, коли праця приносить їй радість. Праця перетворюється в розвагу.

Робота над художнім виробом, інтелектуальна і фізична основа якої є одним цілим, приносить задоволення завдяки розкриттю її естетичного змісту. Моральна насолода та переживання відіграють досить серйозну роль. Вони виступають з якості одного з завдань важливих стимулюючих засобів, які викликають необхідність в занятті ручною художньою обробкою матеріалів, даруючи радість творчості, яка має свою специфіку.

Соціально-практичний аспект занять ручною художньою обробкою матеріалів вимагає наукового визначення ручної художньої праці в процесі роботи з підлітками. Розуміння учнями значення праці взагалі, як необхідного чинника фізичного і розумового розвитку особистості, її творчого характеру, бажання підвищити якість і продуктивність повинні стояти на першому плані.

Соціальний аспект забезпечує умови прояву школярами свідомої відповідальності і практичної дії, зв'язку навчання з іншими дисциплінами та ручною художньою обробкою матеріалів. В даному випадку, ручна художня обробка матеріалів, виступає, як один з шляхів швидшого пізнання основ наук, закономірностей розвитку природи і суспільства, свідомості вибраного фаху.

Заняття з ручної художньої обробки матеріалів вимагає від школярів певної системи знань умінь та навичок, якими вони повинні оволодіти для виготовлення виробу. Ці знання набуваються в процесі роботи.

Безперервне удосконалення педагогічних технологій вимагає наукового обґрунтованого підходу до організації використання та набуття знань, набутих під час виконання виробів та навчання. Знання повинні допомагати досконало володіти

інструментом, орієнтуватись в конкретних обставинах при розробці конструкції виробу, умінні його обробити, оздобити і надати художньо довершеного естетичного вигляду.

Система знань та умінь не відрізняється від системи наукових знань з технічної праці, але вони відмінні від знань, які вимагає за своєю специфікою та спрямованістю ручна художня обробка матеріалів. Тому, знання та вміння, якими оволодівають студенти у процесі занять з ручної художньої обробки матеріалів, повинні формувати фахову підготовку до проведення занять не тільки в позакласній роботі, але і в процесі проведення занять з технічної праці в загальноосвітніх школах.

Визначення професійного інтересу до обраного фаху виклав К. К. Платонов, який під професійною стійкістю розуміє: "...таку якість особистості, в якій проявляється інтенсивність, діловитість, стійкість професійної спрямованості. Професійна стійкість характеризується злиттям робітника з своєю професією, коли професійна діяльність стала головним змістом його трудового життя" [1, с. 114].

Для організації ручної художньої обробки матеріалів учнів, педагог особисто повинен володіти ручними ремеслами, вміти користуватись технічними пристроями, верстатним обладнанням, бути майстром своєї справи. В сучасних умовах шкільної роботи в майстернях, кожен вчитель трудового навчання повинен мати спеціальні знання, які виступають мірилом сформованості особистості вчителя праці, як фахівця. Загальновідомо, що стійкість інтересів – це здібність особистості зберігати свої якості, мету життя, моральні настанови, вміння підкоряти власну зацікавленість для досягнення суспільно-значимої мети.

На основі експериментальних даних можна виділити ряд рівнів спрямованості особистості майбутнього працівника в плані її стійкості:

1-рівень – нестійкість (як результат відсутності слабкості регулюючого впливу віддаленої мети ситуативності поведінки;

2-рівень – стійкість, обумовлена характером віддаленої мети, яка не виходить за межі власних потреб та інтересів;

3-рівень – загальна стійкість особистості, яка проявляється в різному місці домінуючої мотивації, характер якої дозволяв в більшій мірі виходити за межі вузько особистісних інтересів;

4-рівень – вища стійкість особистості, яка характеризується органічною єдністю основної мети, моральної позиції і переконань.

Відомо, що кожна людина завжди спрямовує свою діяльність на прояв свого таланту та духовної культури і проявляє її в творчій, активній діяльності. Основним проявом діяльності є креативність, зацікавленість в досягненні поставленої мети, вираження власного світогляду і переконань. Тому, рівень спрямованості визначається суспільним значенням умінь, величиною різноманітної спрямованості дій, що викликають зайняття ручною художньою обробкою матеріалів. Зайняття ручною художньою обробкою матеріалів вимагають професійної мобільності, ґрунтовних знань з основ наук та їх взаємозв'язок, творчого підходу до виконуємої роботи, організованості, розвитку художнього та естетичного смаку, всіх тих якостей особистості, якими повинен володіти вчитель технічної праці.

Деякі дослідники особливу увагу звертають на внутрішнє стимулювання в формуванні пізнавальної та професійної спрямованості особистості.

В деяких випадках розробляють власні програми, орієнтуючись на наявність матеріалу, інструменту та обладнання майстерень, які дозволяють проведення повноцінних занять в відповідності до календарно-тематичних планів. Проводячи анкетування та звертаючи увагу на позаурочну роботу, виявлено зацікавленість учнів в відвідуванні гуртків за інтересами та майже 100% присутність на уроках з трудового навчання де вивчались елементи декоративно-прикладного мистецтва.

Гуртки декоративно-прикладного мистецтва працюють постійно і підлітки неодмінно відвідують їх виготовляючи вироби побутового призначення, які мають товарно-споживче

призначення, при дослідженні роботи гуртків декоративно-прикладного мистецтва, дисертантом було виявлено бажання учнів працювати над виробами вдома самостійно, інструмент виготовлявся самостійно, матеріал приносили учні самі і робота проводилась над виробами індивідуально майже на 100%.

Заслугує уваги робота з комп'ютерною технікою, розробка форми виробу, орнаментального оздоблення виробу та його ескізу за допомогою комп'ютера, створює умови розвитку абстрактного, художнього мислення, розвитку художнього та естетичного смаку, координації руху руки, окоміру, реакції. Крім вище означених якостей розвитку особистості, робота з комп'ютерами викликає зацікавленість до ручної художньої обробки матеріалів.

Досліджуючи дану проблему було вивчено документацію та проаналізовано авторські програми з ручної художньої обробки матеріалів, навчальну літературу та посібники для студентів; перспективні календарні плани роботи вчителів; плани роботи міських, районних методичних кабінетів; передовий досвід вчителів.

В своїй основі вчителі загальноосвітніх шкіл, в процесі занять ручною художньою обробкою матеріалів використовують тригранно-виїмкове різьблення, гравюру, контурне різьблення, випалювання та в окремих випадках, за наявності матеріалів, карбування.

В педагогічних інститутах досить мало годин на лекційний курс з художніх ремесел та історії декоративно-прикладного мистецтва. Практичні заняття проводяться в переважній більшості по роботі з деревиною. На індустріально-педагогічних факультетах, які випускають за спеціальністю, доцільно більш ґрунтовно вивчати художні ремесла. Навчальний процес доцільно розрахувати мінімум як на дві години на тиждень, при цьому кінцевим результатом навчання повинна бути кваліфікаційна робота, яка б давала право майбутньому вчителю можливість отримати кваліфікаційний розряд майстра. Більшість годин з програми повинна бути вилучена на самостійну роботу студентів. В процесі самостійної роботи студенти повинні опанувати певним ремеслом або декількома і ознайомитись з наявною літературою в бібліотеці.

Розглядаючи та проводячи аналіз підручників, які використовуються в навчальному процесі необхідно звернути увагу на те, що вони не розраховані для самостійної роботи. В них досить стисле і майже відсутнє розкриття технології виготовлення виробів, їх оздоблення та порядок розробки конструкції майбутнього виробу. Ескізи виробів, студенти повинні розробляти з використанням комп'ютерної техніки, яка використовується тільки для занять з інформатики.

Майбутнього вчителя праці не навчають роботи з комп'ютером для використання в навчальному процесі школи. Відповідно до цього, комп'ютерні класи шкіл завантажені до кількості 10-11 класів приблизно на 40%. При використанні комп'ютерних класів в процесі трудового навчання, вони будуть завантажені майже повністю.

Крім вище зазначеного, доцільно в навчальний процес вищих навчальних закладів з підготовки майбутніх вчителів праці, ввести методіку використання комп'ютерної техніки для проведення занять не тільки з ручної художньої обробки матеріалів, але й технічної та обслуговуючої праці – це створить умови для інтенсивного розвитку особистості, її якостей та зацікавленості до вивчаємого матеріалу, поліпшить міру засвоєння вивчаємого та створить можливість не упередженого відношення вчителя до учня, учня до вчителя.

Таким чином, на сьогоднішній день, програми до підготовки майбутнього вчителя за фахом, вимагають термінової корекції. Вона зумовлена матеріальним та економічним положенням шкіл, школа повинна отримати високо кваліфікованого фахівця, який буде без великих зусиль комбінувати навчальним процесом, впроваджувати в життя передові педагогічні технології, які створять оптимальні умови надання якісних знань школярам.

Використана література:

1. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М. : Наука, 1986. – 255 с.
2. Стельмахович М. Т. Народна педагогіка / М. Т. Стельмахович. – К. : Радянська школа, 1985. – 310 с.
3. Стефановская Т. А. Педагогика: наука и искусство : курс лекций : учебное пособие для студентов, преподавателей, аспирантов / Т. А. Стефановская. – М. : Совершенство, 1998. – 368 с.

Чумак А. С., Листрова Г. П. Формирование стойкого интереса у учеников к ручной художественной обработке материалов на уроках трудового обучения.

В статье рассматривается проблема влияния ручной художественной обработки материалов на формирование личности и развитие стойкого интереса к выбранному занятию.

Ключевые слова: ручная художественная обработка материалов, кружки, работа, устойчивость.

Chumak A. S., Listrova G. P. Forming of proof interest for students to hand artistic treatment of materials on the lessons of the labour teaching.

In the article the problem of influence of hand artistic treatment of materials is examined on forming of personality and development of proof interest to the chosen employment.

Keywords: hand artistic treatment of materials, groups, work, stability.

Шевченко В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Формування інформаційної компетентності здійснюється за допомогою цілого ряду факторів, одним з яких є зміст освіти, що містить у собі не тільки перелік навчальних предметів, але і професійні навички й уміння, що формуються в процесі оволодіння предметом майбутнім вчителем.

Ключові слова: інформаційні технології, ЕОМ, ІКТ, компетенція, компетентність, інформаційна компетентність, компетентнісний підхід, інформаційна грамотність.

Досягнення людиною життєвого успіху є однією з найважливіших проблем, які постали перед людством у ХХІ столітті. Оскільки життєва компетентність – це властивість особистості, то впливає, що її можна розвивати та вдосконалювати.

Елементи життєвої компетентності (знання, уміння і навички, життєвий досвід, фізичний потенціал, задатки та здібності, риси характеру, креативність та інтелект, духовність особистості) поєднуються у різних конфігураціях для вирішення людиною конкретних завдань та розв'язання проблем, які ставить перед нею життя.

Компетентність – це здатність приймати рішення й нести відповідальність за їхню реалізацію у різних галузях людської діяльності. Поняття компетентності передбачає сукупність фізичних та інтелектуальних якостей людини і властивостей, необхідних людині для самостійного й ефективного виходу з різних життєвих ситуацій, щоб створити кращі умови для себе в конструктивній взаємодії з іншими.

Отже, компетентність означає наявність знань про різні аспекти життя людини, навички творчого володіння інтелектуальним і фізичним інструментарієм, здатність взаємодіяти з іншими людьми в різних ситуаціях, враховуючи конфліктні; характеризує повноту, достатність та адекватність здійснюваних дій, що базуються на наявності великих знань та відповідного практичного досвіду. Під компетентністю сьогодні розуміється